

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Nyelvészeti füzetek. Jly ezimmel indított útnak *Simonyi Zsigmond*, budapesti tud. egyet. tanár, néhány nyelvészeti értekezést, melyek közül a harmadikat érdemes itt is fölemlíteni. *Kocsis Lénárd* tanár a *mondatrészek viszonyát* vizsgálja benne *Brassai mondatelméletében*. E széleskörű tudományossággal és mélyre ható fejtegető erővel megírt értekezés Brassai mondatelméletének kritikája, melyből a legvilágosabban domborodik ki a mi tudósunk hatalmas nagysága. Brassai volt az első, ki felfedezte a nyelvtudományban egyedül jogosult lélektani alapot. Ez alapon dolgozta ki már az *Okszerü Vezért* is, s ez alapon haladt a legfontosabb és legnehezebb kérdések fölvetése és megfajtásuk megkísérlése is. Brassai nyelvészeti munkálkodása új szempontot, helyes irányt tűzött nemzedékek kutatásai elé. Felleptekor az inductiv módszer fontosságának hangoztatásával, halomra döntötte a metafizikai nyelvészeti spekulációkat; a mondatnani alap igazságának hirdetésével irányt jelölt a jövőndő kutatóknak. Az egyre tartó mondatnani viták mind az ő műveibe mélyednek, belőlük indulnak ki, beléjük térnek vissza. Mutatja ezt *Kocsis Lénárd* értekezése is, mely nemcsak Brassai mondatelméletének kritikája, hanem a mondat új elmélete is. Sikra száll Brassai azon tanítása ellen, hogy az ige a mondatban a monarcha, s bár éppen ezt a tanítást tartják sokan a legbecsesebbnek Brassai elméletében, lélektani alapon kifejti a mondat dualizmusát és kimondja, hogy Brassai legfontosabb fölfedezése a *mondatrészek függésében a „dologi“ és a szórendtől s főként a hangsúlytól jelelt) kétféle viszony megkülönböztetése.*

(Dr. K. E.)

Pályázat pünkösti egyházi beszéd megírására. *Bedő Albert* országgy. képviselő, egyháztanácsos ismételtén 100 koronát tűzött ki egyh. beszédre. Mire nézve az E. K. Tanács a pályázati hirdetést boesátotta ki: A szent lélek kitöltetésének és az anyaszentegyház megalakulásának ünnepére népszerű nyelven unitárius egyházi beszéd irandó a protestans hitélet szabad-elyü irányának szellemében s a nép vallásos hitének és erkülesi érzésének serkentésére. A beszéd terjedelme Cícero betükkal nyomatva nyolezad alakban legfennebb 12--16 oldalra terjedhet. A pályadij egyszáz korona, mely a bírálat kihirdetése után csakis absolut beesü eredeti beszédnek adatik ki. A bírálat eredményét az 1903. évi egyházi fötanácson hirdetik ki; a bírálatot pedig az Egyházi Képviselő Tanács által a kolozsvári unitárius Kollégiumban tanító felszentelt tanárok és lelkészek köréből, az Egyházi Képviselő Tanács által választott 3 tagu bíráló bizottság teljesíti. Pályázhat minden felszentelt unitárius pap, kivéve az előbb említett Kollégiumban tanító tanárokat és papokat. A pályaművek idegen kézzel leirandók és jeligével látandók el, szerző neve pedig külön borítékba zárandó s ez a boríték a pályamunka jeligéjével látandó el. A pályaművek 1903. évi április hó végéig posta útján az unitárius püspöki hivatalhoz beküldendők, — később beérkező művek pályázatra nem boesáttatnak. A pályamű a nyertes szerző tulajdona marad, de a „Keresztény Magvető“ cz. unitárius folyóiratban kiadatik. Nyomatásban már megjelent beszédek nem versenyezhetnek.

KÜLÖNFÉLÉK.

Felhívás a székelyudvarhelyi templomra való adakozásra. Itt közöljük a felhívást és ajánlatot, melyek beszélnek az ügyért, melynek érdekében kibocsáttattak, s melyeknek hogy minél nagyobb eredménye legyen, azt mi is óhajtjuk.

„A XVI-ik százévi reformatio betetőzéseként megalakult unitárius egyháznak Székelyudvarhelyen, a székelység ez egyik kiváló központján mindig voltak hívei. Ma már 500-at meghaladó számmal eléggé népes gyülekezetet alkotnak. Mégis — bár ez régi vágyunk — ma sínesen templomunk, a hol Istenünket hitünk szerint imádkozhatók, holott minden vallásfelekezetnek első dolga, mihelyt valamely helyen számbelileg annyira gyarapodott, hogy az Isten imádjására híveinek hitükben megtartására templomot emeljen. De a ki ismeri a mi sok küzdelmet kiállott egyházunk történelmét; a ki ismeri erő- és segélyforrásaink vékony erü esatornáit, a melynél fogva anyagi téren egyetlen hazai vallásfelekezettel nem vehetjük fel a versenyt: az nem fog csudálkozni, hogy mindeddig nem építhettünk Székelyudvarhelyt unitárius templomot.

Igaz, hogy az áldozatkészség egyházi főhatóságunk támogatásával már régóta gyűjtögeti a filléreket, sőt nagynevü jóltevőink is vannak, kik nagyobb adománynyal járultak e szent czél megvalósításához. Azonban — sajnos — mégis távol vagyunk attól az összszegtől, melyet a Pákei Lajos kolozsvári építész-mérnök úr által készített tervezet költségvetése előir és megkíván, annál is inkább, mert a korábban begyűlt alapból mintegy 30.000 koronát telekvásárlásra kellett fordítanunk. Minthogy pedig a templom fölépítése immár elodázhatatlan szükség s a további halasztás nagy erkölcsi kárral járna: egyházközségünk keblü tanácsa határozatából templom-építési költségünk hiányzó összegének előteremtése czéljából Istenben vetett bizalommal az emberbaráti szeretethez fordulunk.

A midőn tehát ezen felhívást és gyűjtő-ívet kibocsátjuk, első sorban unitárius vallásfelekezetünk híveitől, sokszor kipróbált és soha eserben nem hagyott áldozatkészségétől kérünk támogatást.